

Ur innehållet:
Miljöersättningar
Tvårvillkor
Ekologisk produktion
Kurser & aktiviteter

Lantbruks Info

Nr 2 Maj 2005

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Maj 2005

Lantbruksledaren	3
Tvärvillkor...	4
Miljöersättningar	5
Krav på utsäde i ekologisk produktion	6
Djurhållning	7
Flyghavre	8
Ekologiskt månadsbrev	9
Om konsten att föda upp ekologiska stutar	10
Rådgivning inom ekologisk produktion	14
Annonser .	15
Telefonlista.....	27

I redaktionen: Lena Andersson Webrink,
Jan Emmervall, ansvarig utgivare, 08-785 49 07
Delar av denna skrift finansieras inom ramen för länsmiljöprogrammet i
Stockholms län av Svenska staten och EU gemensamt.
Utgivningsdag 29 april 2005.
Foto framsidan: Rose-Mari Åkerström.

Lantbruksledaren

Vi har haft en intensiv vår med tio informationsträffar runt om i länet rörande det nya gårdsstödet, mottagning av blanketter i Södertälje och Norrtälje, SAM Internet utbildning till dem som söker för första gången och nu sedan en vecka tillbaka öppet hus här på länsstyrelsen. Det var få personer som kom till informationen. Vi tolkar det som att folk kan reglerna för det nya gårdsstödet och vet hur man ska söka.

Glädjande är att hittills har de elektroniskt inkomna ansökningarna ökat till över 55 procent. Det här är en bra utveckling. I de elektroniska ansökningarna är det mycket svårt att göra fel vilket medför att vårt handlägningsarbete underlättas.

Hittills vill 500 nya sökanden ha blockkartor. Det är rekord. Alla kommer säkert inte in med en ansökan men ändå.

Vi har också under våren haft diskussioner med kommunerna rörande kontrollen av tvärvillkoren. Vi kommer också under hösten att erbjuda lantbrukarna utbildning rörande tvärvillkoren.

Flyghavren har under senare år bli

vit ett allt större problem. Vi skrev om det redan förra året och kommer i år att intensifiera vårt arbete inom området. Läs gärna artikeln *Flyghavre, värt att bekämpa*.

Under vintern har vi hållit två välbesökta kurser om konsten att föda upp ekologiska stutar på bete. Läs det intressanta reportaget från en av kurserna och låt dig inspireras.

Intresset för våra kurser och fältvandringar ökar år från år. Utvärderingen av de aktiviteter som vi genomför får också mycket bra betyg av deltagarna. Det här är mycket glädjande och du som ännu inte deltagit i någon av våra kurser gör det. I det här numret av lantbruksinfo finner du vårt utbud av kurser och fältvandringar under våren och sommaren.

Nu närmar vi oss sista veckan för inlämning av årets SAM blanketter och vi börjar på allvar med handläggningen. Ibland måste vi skicka brev till er för att få svar på oklarheter. En vädjan: Svara snabbt på frågorna. Det underlättar vårt fortsatta arbete.

Jan Emmervall
Lantbruksdirektör

Tvårvillkor

Från och med den 1 januari 2005 infördes de så kallade tvårvillkoren, som vi tidigare skrivit om i Lantbruksinfo. Villkoren måste följas av den som ansöker om gårdsstöd. Tvårvillkoren som dels består av skötselkrav och dels av verksamhetskrav, kan vid konstaterad avvikelser resultera i ett minskat stödlopp.

Skötselkraven

Skötselkraven innebär att marken ska hållas i god jordbrukshävd. Det innebär att man måste följa de skötselvillkor som gäller för åkermark respektive betesmark/slätteräng, se broschyr "God miljö för gårdens stöd" sid. 6-11.

Verksamhetskraven

Verksamhetskraven innebär att den som bedriver jordbruksverksamhet och söker gårdsstöd har skyldighet att följa vissa regler. Dessa regler finns sedan tidigare i gällande svensk lagstiftning och alla medborgare är skyldiga att följa dessa. Vad som är nytt är att reglerna kopplas till gårdsstödet och kan som tidigare nämnts medföra ett minskat stödlopp om inte brukaren följer reglerna. Verksamhetskraven kommer att införas successivt med början år 2005. Övriga verksamhetskrav börjar gälla från och med 2006 och 2007. Vilka verksamhetskrav som

gäller från 2005, och hur de ska följas, kan du läsa mer om i broschyren "God miljö för gårdens stöd" sid. 12-26.

Kontroller

Länsstyrelsen kommer vid sina fältkontroller att kontrollera att skötselkraven uppfylls. Även vissa delar av verksamhetskraven kommer att kontrolleras av länsstyrelsen. Tillsynen av de verksamhetskrav som berör skydd av grundvatten, spridning av avloppsslam samt åtgärder för att minska kväveläckaget från jordbruket, kommer att utföras av kommunen eftersom de redan idag är den myndighet som ansvarar för dessa områden. Därför har ett ökat samarbete mellan länsstyrelsen och kommunerna etablerats. Den kontroll som kommunerna kommer att utföra av verksamhetskraven kommer att ingå i deras befintliga tillsynsplan. Arbetet innebär att relevanta delar av de inspektioner som utförs i den normala kontrollen i kommunen rapporteras vidare till länsstyrelsen.

Länsstyrelsen kommer under hösten att erbjuda utbildning om tvårvillkoren. Vi kommer att informera mer om detta i kommande Lantbruksinfo. Om du inte har broschyren "God miljö för gårdens stöd" kan du beställa den av oss på Länsstyrelsen.

Miljöersättningar

Osäkerhet om nya och utökade miljöstödsåtaganden

I årets första upplaga av Lantbruksinfo skrev vi om att vissa ersättningsformer, där utökningen innebär en förlängd åtagandeperiod, kan komma att stängas för nya åtaganden och utökningar 2005. Detta på grund av att det troligen inte kommer att finnas pengar till att bevilja alla nya ansökningar.

Det vi vet så här långt är att de ersättningsformer som Jordbruksverket **inte** avser att stänga är miljöersättningen för betesmarker och slåtterängar, den nya miljöersättningen för vallodling samt miljöersättningen för skötsel av våtmarker och slåtterängar.

För att utökningar ska godkännas inom den befintliga åtagandeperioden får de **inte** överstiga följande procentsatser:

Utökning år 2: 30% av det ursprungliga åtagandet

Utökning år 3: 20% av det ursprungliga åtagandet

Utökning år 4: 10% av det ursprungliga åtagandet

Utökning år 5: 10% av det ursprungliga åtagandet (nytt 2005)

Från och med 2005 gäller även att lantbrukaren kan utöka med upp till 2 ha alla år utan att åtagandeperioden behöver förlängas. Man behöver alltså inte hålla sig under både 10% och 2 ha utan det räcker om ett av kriterierna är uppfyllda.

Viveka Appeltofft

BROSCHYRER

Jordbruksverket ger med jämna mellanrum ut broschyrer inom området Biologisk mångfald och variation i odlingslandskapet. Senast kom broschyren

"Hästen som landskapsvårdare"

Nyligen har också broschyren om *"Grod- och kräldjur i landskapet"* tillkommit.

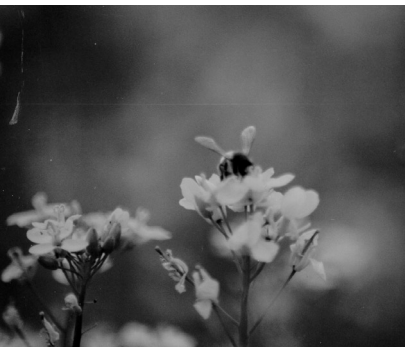
Broschyerna kan du få från oss på Lantbruksenheten

Krav på utsäde i ekologisk produktion

Grundregeln är att utsädet i ekologiska odlingar, både för dem som är med i det ekologiska miljöstödet och för dem som är med i KRAV, ska vara ekologiskt odlat.

I Sverige har Jordbruksverket byggt upp ett system med generell dispens, där Jordbruksverket ställer krav på användning av ekologiskt utsäde för de grödor eller sorter där det finns ekologiskt utsäde. Vilka krav som ska gälla för respektive gröda eller sort under säsongen 2005 bestäms i beslut på Jordbruksverkets Växtavdelning.

Vill man veta hur tillgången på ekologiskt utsäde ser ut så kan man gå in i en databas som finns på Jordbruksverkets hemsida, www.sjv.se. För alla grödor som inte omfattas av gröd- eller sortkrav får konventionellt obetat utsäde användas i ekologisk odling 2005.

För 2005 gäller för nedanstående jordbruksgrödor, då de saluförs som renvara, att ekologiskt utsäde skall användas. (För potatis och trädgårdsgrödor finns en lång lista – kontakta lantbruksenheten eller gå in på Jordbruksverkets hemsida, www.sjv.se).

- **Havre med undantag** för sorterna Sanna och Gunhild
- **Vårkorn med undantag** för sexradskorn
- **Vårvete, Höstvete, Höstråg, Höstrågvete**
- **Ärt med undantag** för Capella
- **Höstraps med undantag** för hybridsorter
- **Timotej, Ängssvingel, Rödklöver, Alsikeklöver**

Vid användning av vallfröblandningar där en eller flera av arterna timotej, ängssvingel och rödklöver ingår ska minst 35 viktprocent av andelen av respektive gröda i vallfröblandningen vara ekologisk.

Vid användning av vallfröblandningar där alsikeklöver ingår ska hela andelen alsikeklöver i blandningen vara ekologisk.

Viveka Appeltofft 08-785 49 33

Djurhållning

Regler för märkning, journalföring mm

Observera att regler för märkning och journalföring av grisar, får och getter samt registrering, märkning och journalföring av nötkreatur ingår i verksamhetskraven för tvärvillkoren och att avvikelser vid kontroll kan påverka gårdstödet.

Nya regler för märkning och registrering av får och getter fr.o.m 9 juli 2005

Anledningen till regeländringarna är att smittspårningen i händelse av ett smittutbrott, t.ex av mul- och klövsjuka skall förbättras.

I maj/juni skickar Jordbruksverket utförligare information till djurhållare med får och getter.

De största ändringarna är :

-Får och getter som är födda fr.o.m den 9 juli 2005 ska märkas senast 6 månader efter födelsen och innan djuret lämnar produktionsplatsen, där de är födda.

- De djur som skall behållas minst 12 månader, ska förutom produktionsplatsnumret också märkas med djurets individnummer.

- För alla får o getter, som lämnar din produktionsplats måste du fylla i ett transportdokument. Blanketten kan laddas ned eller beställas från Jordbruksverkets hemsida.

-Den 9 juli upphör Jordbruksverkets nuvarande ”Journal för svin, får och getter” att gälla för får och getter. I juni kan du beställa den nya omarbetade stalljournalen från Jordbruksverket.

- I december varje år ska ägarna rapportera antalet får och getter till Jordbruksverket. Se information på Jordbruksverkets hemsida, www.sjv.se.

Utbetalning av djurbidrag 2004

Slutbetalningen av djurbidragen 2004 (Am- och dikobidrag, handjursbidrag, slaktbidrag och extensifieringsbidraget) kommer att ske den 31 maj 2005.

Betesdjursförmedling via Internet

Det planeras en webbaserad betesdjursförmedling. Förmedlingen ska med projektstöd från Jordbruksverket, utvecklas och ägas av LRF. Den kommer att vara öppen för alla mark- och djurägare och planeras starta under våren 2005.

Flyghavre, värt att bekämpa!

Jag har i tidigare nummer av LantbruksInfo skrivit om situationen för flyghavre i Stockholms län. Under 2004 hade vi återigen en ökning av antalet anmälda fall av oplockad flyghavre. Detta har gjort att Länsstyrelsen under 2005 mer aktivt kommer att bedriva tillsyn över att flyghavren bekämpas! De fält som tidigare år konstaterats flyghavre på, kommer att besökas av fältkontrollanterna för EU-stöden, som också kommer att notera flyghavreförekomst.

I Stockholms län gäller totalbekämpning av flyghavre. Det får helt enkelt inte finnas några plantor på fälten! Vet ni med er att ni har problem så förbered bekämpningen redan nu! Är det så att ni måste spruta

så beställ sprutmedel i tid. Kan ni lägga skiftet i vall eller träda? Välj det!

Länsstyrelsen har rätt att, om bekämpning eller plockning inte sker av lantbrukaren, se till att bekämpning/plockning sker. Kostnaden för åtgärden belastar sedan lantbrukaren.

I hela Stockholms län gäller att flyghavre ska totalbekämpas!

Har du några frågor eller funderingar om flyghavre så ring mig på 08-785 49 12 eller e-posta på christer.yrjas@ab.lst.se

Christer Yrjas

Greppa Näringen, glöm inte att anmäla dig!

Du som för en tid sedan fick erbjudande om att delta i Greppa Näringen i länet, glöm inte att skicka in din anmälan!

Har du frågor om Greppa Näringen så besök antingen www.greppa.nu eller ring mig på 08- 785 49 12.

Christer Yrjas

Ekologiskt månadsbrev - nu 235 prenumeranter i länet!

Visste du att det finns ett ekologiskt nyhetsbrev om ekologisk växtodling och djurhållning?

Brevet innehåller aktuell information och råd om t ex sortval, skadegörare, fodermedel och regler. Dessutom finns inbjudningar till olika aktiviteter inom ekologiskt lantbruk som äger rum inom området, radannonser samt telefonnummer till rådgivare i Mälardalen. Texten är i huvudsak skriven av Hushållningssällskapets rådgivare.

Nyhetsbrevet kommer ut varje månad och är helt kostnadsfritt för dig som är lantbrukare, anställd vid ett lantbruk, markägare eller entreprenör inom jordbruket. Det finansieras via Länsstyrelserna i Mälardalen.

Vill också du vara en av prenumeranterna bör du kontakta Hushållningssällskapet i Uppsala på telefon: 018-56 04 00 eller e-post: gosta.roempke@hush.se. Det går också bra att kontakta Åsa Pettersson på Länsstyrelsen (tele: 08-785 41 97, e-post: asa.pettersson@ab.lst.se).

Lantbruksenhetens hemsida

ger information bl a om:

EU-stöd, projekt- och investeringsstöd, fastighetsfrågor, aktuella kurser och aktiviteter.

www.ab.lst.se/lantbruk

Foto: Lena Andersson Webrink

Om konsten att föda upp ekologiska stutar på bete

Ekologisk stutuppfodnig är något att satsa på menar Bertil Pettersson, ekologisk rådgivare vid Länsstyrelsen i Västra Götaland.

Stuten har en lägre tillväxt än tjuren och passar därför bra i ekologisk produktion där begränsningar finns hur mycket kraftfoder man får utfodra. Finns stora naturbeten bör de utnyttjas i extensiv djurhållning och där stuten är ett bra alternativ!

Foto. Åsa Pettersson

Kurser i Norrtälje och Hölö

Två kurser, en i Hölö och en i Norrtälje, har hållits under vintern av Bertil Pettersson, ekologisk rådgivare från Dalsland som är anställd vid Länsstyrelsen i Västra Götaland. Bertil började med att gå igenom förutsättningarna för att ta del av det ekologiska stödet vid uppfodnig av stutar. Problemet idag är också att KRAV-köttet inte efterfrågas. Med den ekologiska miljöersättningen kan man ändå tjäna några kronor till.

Uppfodnig med det ekologiska stödet

Det ekologiska stödet kan vara av intresse om de rätta förutsättningarna finns. Till att börja med måste tjurkalvarna som ska födas upp till stutar komma från en besättning som är ansluten till det ekologiska stödet. Som uppfodnare behöver du inte vara med i KRAV.

Kalvarna måste få helmjolk i 12 veckor, avhornas och kastreras före 8 veckors ålder. Det är inte tillåtet att föda upp dem på spalt eller att ha dem uppbundna före 20 månaders ålder.

Uppföljning av tillväxt

Något som många gånger kan skilja en mjölkproducent från en nötköttsproducent är hur produktionen följs upp. En mjölkproducent mäter resultatet åtminstone varannan dag i tanken då han levererar en viss mängd mjölk med tankbilen. En nötköttsproducent läser först i slakteriets avräkningsbrev resultatet av slaktkroppen. I många fall är vi alldeles för dåliga på att följa upp tillväxten på våra djur. Att ha vågar och bra hanteringsanläggningar tillhör inte de nödvändiga inventarierna på alla gårdar. Med ett måttband kan man också komma långt. Bertils råd till nötköttsproducenter är 1.— köp en våg 2.— använd den.

Stut eller tjur?

Stutar är enklare att hantera än tjurar, och passar också bra att föda upp tillsammans med kvigor till slakt. Kastreringen medför att stuten växer 15-20 % långsammare, har 1-2 % lägre slaktutbyte, samt något sämre klassning än tjuren. Mjölkrasstutar bör komma upp i en vikt av 650-700 kg innan slakt. Med enbart grovfoder i utfodringen kan detta bli svårt. Tillskottutfodring med 1-2 kg spannmål före slakt är att rekommendera.

Återväxtbete kan vara ett alternativ mot andra hälften av sommaren.

Kvigor, är det något att föda upp?

Kvigor ansätter fett tidigare än stutar och tjurar och vid uppfödning av kvigor till slakt är det lätt att man får de för feta och får fettavdrag. Ett tips är att låta dem få en kalv. När det gäller kötrasdjur låter man dem gå med sin kalv i 6 månader, varefter kokvigan får komma upp i lagom hull före slakt.

Röda eller svarta?

Olika raser har olika förutsättningar och behöver behandlas lite olika för att uppnå bra tillväxt och klassning. Fettansättningen är snabbare hos mjölkrasdjur än hos tunga kötrasdjur. Ska man producera stora slaktkroppar bör man tillämpa restriktiv utfodring till mjölkraserna och korsningarna med de lätta kötrasererna för att undvika att de ansätter en stor del av tillväxten i fett och blir slaktmogna för tidigt. Frågan kommer ofta upp, vilken mjölkras passar bäst för stutuppfödning. SLB kräver en högre slaktvikt än SRB, då de sätter kött senare. Ofta klassar sig SRB dock bättre.

Går det att förena landskapsvård med köttproduktion?

Vid uppfödning av stutar vill man utnyttja stuten på bete under två säsonger. Man vill få kalven att öka från 70 till 700 kg, dvs 630 kg på 22 månader. Det finns några knep. Det allmänt kända är ju att betet växer snabbt på försommaren och att vi då oftast har för få djur för att hinna med att beta av allt. Betet blir förvuxet och innehåller en större mängd fiber. Ett nytt bete kan ge mycket bättre tillväxt än ett gam-

malt och förvuxet. En stut på 300 kg som går på ett förvuxet bete som innehåller 8 MJ/kg ts kan konsumera 5,5 kg/dag. Gräset är grovt och tar mer plats i vommen där det också tar längre tid att bryta ner p g a det höga fiberinnehållet. Tillväxten blir 300 g per dag. En motsvarande stut på ett nytt bete som innehåller 11 MJ/kg ts kan konsumera 6,5 kg ts per dag. Tillväxten blir 950 g/dag. Genom att växla fällor och ha koll på betetrycket går det att förena köttproduktion med naturbeten.

Går köttproduktion att förena med naturbeten?

Foto: Pär Karlsson

Satsa tid på betet

Bete är det billigaste fodret som kan produceras på gården. Om en stor del av tillväxten kan ske på bete har man som köttproducent vunnit mycket. För att få bra tillväxt på bete krävs betesskötsel. Stutarna ska ut på bete när det är en tvärhand högt. En dag i maj motsvarar tre dagar i september. Det bästa är om man kan stänga av delar av stora betesmarker och ta en vallskörd på försommaren. När sedan betessvackan mitt på sommaren kommer, kan dessa områden åter användas som bete. På ett hektar i början av betessäsongen kan man föda 3 djur och på hösten ett. Att senare på säsongen beta återväxt på vallar kan vara ett bra sätt för att få fortsatt hög tillväxt på betet.

Var finns parasiterna?

Parasiter finns alltid på naturbetesmarker. Om det inte gått nötkreatur på betet året innan kan betet anses vara parasitfritt. Köttraskalvar som går med sina mödrar och dricker mjölk får sällan problem. Värst är det för förstagångsbetare som går utan sin mamma. Djur i god kondition klarar sig allmänt bättre. I det ekologiska stödet är det inte tillåtet att använda regelbunden förebyggande avmaskning. Fördelen med ekologiska mjölkkraskalvar, är att de har fått en bra start i livet då de föds upp på helmjök under 12 veckor.

Åsa Pettersson
08-785 41 97

Målet

Att ta fram och slakta slaktmogna djur när marknaden efterfrågar, d v s när priserna är som högst och samtidigt utnyttja värdefulla betesmarker under vägen dit.

Rådgivning inom ekologisk produktion

Länsstyrelsen har i år tecknat avtal med tre organisationer som utför kostnadsfri rådgivning inom ekologisk produktion. Du kan få hjälp med omlägningsplaner, råd vid ombyggnation eller speciella problem som dyker upp i din växtodling eller djurhållning.

Hushållningsällskapet, växtodling, husdjur, byggnader, ekonomi
018-56 04 00

Odal Växtråd, växtodling
0171-265 00

Svenska Husdjur, husdjur, ekonomi,
018-67 48 00

Dessutom finns avtal tecknade för ekologisk rådgivning av fjäderfä och svin hos följande:

Fjäderfä
Åsa Odelros, 0291-610 41

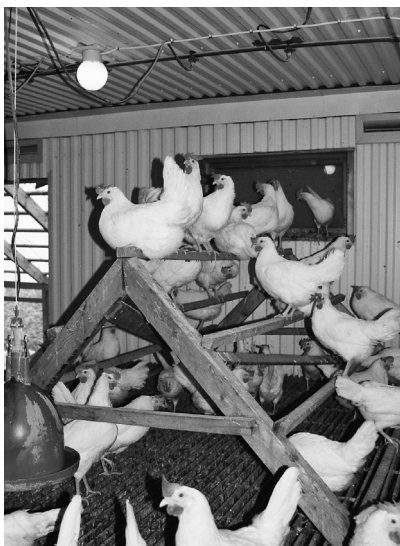
Svin
Maria Alarik, 018- 56 04 07
Lennart Johansson, 0346-578 12

Du kan också kontakta Åsa Pettersson på Länsstyrelsen för viss ekologisk rådgivning, tel 08-785 41 97.

Välkommen att kontakta någon av ovanstående!

Energirådgivning i växthus

Det finns kostnadsfri energirådgivning för Er som odlar i växthus. Konventionella eller ekologiska odlare spelar ingen roll. Jonas Möller Nielsen, teknikhortonom och Kjell Virhammar, teknikkonsulent på Länsstyrelsen i Västra Götaland har hand om denna rådgivning inom KULM. Rådgivningen har funnits sedan 2003. Ett 60-tal företag besöktes första året. Erfarenheterna från dessa besök visade att de flesta kunde spara 2-5 % energi utan större investeringar. För mer information kontakta: Kjell V 0521-60 56 68 eller Jonas M. N. 0340-156 40.

Produktutvecklingskurs för småskaliga livsmedelsproducenter

Att ta fram nya livsmedelsprodukter är många gånger en lång och arbetsam process. Länsstyrelsen erbjuder nu, i samarbete med Livstek, en kursserie som ska hjälpa små livsmedelsförädlare att utveckla nya produkter, eller att förbättra den produkt man har. Under kursens gång går vi igenom de olika stegen i processen, uppdelat på sex kvällsträffar.

Träff 1, måndagen 23:e maj kl. 17

Produktutvecklingens olika steg, beslutspunkter, test av nya produkter, trender

Träff 2, måndagen 13:e juni kl. 17

Marknadsföring, ekonomi, lönsamhetsberäkningar, finansiering, risker, legotillverkning, patent, mönsterskydd, varumärken

Träff 3, måndagen 22:a augusti kl. 17

Produktprovning, sensorik, hur man jämför produkt, uppskalning

Träff 4, måndagen 5:e september kl. 17

Förpackningar, vilka typer, design, märkning, för- och nackdelar med olika förpackningar, märkningsregler.

Träff 5, måndagen 19:e september kl. 17

Processteknik, lokal- och maskinutformning, hygienisk design, var hittar jag utrustning.

Träff 6, måndagen 3:e oktober kl. 17

Marknadsplacering av produkter, kontakter med grossist, butik, kunder, demonstrationer. Kursavslutning och utvärdering.

Vi kommer att hålla till på **Smedsmora konferensgård**, några kilometer söder om Rimbo. Vägbeskrivning skickas ut efter anmälan.

Du som vill gå kursen bör helst ha någon ny produktidé som du vill utveckla eller en produkt som du vill vidareutveckla. Målet är att kursdeltagarna ska få kunskap om processen att arbeta fram en färdig produkt. Maximalt antal deltagare är 20 personer, vid full kurs kommer prioritering att göras mellan de som anmält sig. Anmälan görs till Christer Yrjas på telefon 08-785 49 12 eller via e-post christer.yrjas@ab.lst.se. **Sista anmälningdag är 18:e maj.**

Kursen är kostnadsfri och finansieras av Svenska staten och EU.

Studiebesök på Jürss Mejeri i Flen 23 maj

Hushållningssällskapet arrangerar i samarbete med Länsstyrelsen ett studiebesök på Jürss Mejeri i Flen. Vi kommer att träffa Kerstin och Claes Jürss som gör ost från ko- och getmjölk. De har tidigare hållit till på Rösta mejeri i Jämtland men är sedan något år tillbaka verksamma i Flen. Så tag nu chansen att komma med på ett inspirerande och intressant besök i ett småskaligt mejeri!

Anmälan om deltagande görs till Britt Winberg på Hushållningssällskapet i Uppsala på telefon 018-56 04 00

Besöket är kostnadsfritt och bekostas av Svenska staten och EU.

Småskalig slakt - workshop och återträff Tisdagen den 24 maj

För ett år sedan gjordes en studieresa till Tyskland och södra Sverige för att se på småskalig slakt och förädling. Vi var många som blev inspirerade under resan.

Nu tycker vi det är dags att samlas igen, bjuda in några intressanta företag med erfarenheter, delge varandra vad som hänt sen sist med de olika pågående projekten och kanske få nya idéer och tips. Ni som inte hade möjlighet att vara med på resan men är intresserade av småskalig slakt och förädling är också välkomna. Vi vänder oss till landsbygdsföretagare i AB, C D och U län i första hand.

Tid: Tisdagen den 24/5 kl 10 – 16

Plats: Samling vid Slakteri Glad Gris, Spånga Fjärdhundra.
Workshop och lunch vid Åloppe ekomat, Örsundsbro

Anmälan: Till Hushållningssällskapets växel 018-56 04 00
senast 17/5.
Kursledare: Maria Alarik. Info på tel 018-56 04 07,
maria.alarik@hush.se

Kostnad: Kursen är kostnadsfri och finansieras med stöd från EU och Sverige. Kaffe och lunch till självkostnadspris

100 % ekologiskt foder Onsdagen den 25 maj

Denna heldagskurs tar upp den aktuella frågan om helt ekologiska foderstater för nötkreatur.

Program: - Foderstater
- Utfodringsteknik
- KRAV-kraftfoder
- Odlingsteknik av protein- och energirika grödor som ärter, lupin, åkerböna, lin och höstoljeväxter

Föreläsare är Stina Stabo och Gösta Roempke, Hushållningssällskapet samt en expertföreläsare.

Tid: Onsdagen den 25 maj, kl . 09,00 –15,00

Plats: På Norr Malma Gård, 10 km norr om Norrtälje

Anmälan: senast den 17 maj till Lena Frank 08–785 49 25,
(lena.frank@ab.lst.se)

Kursen är kostnadsfri och finansieras av svenska staten och EU.

Studieresa bioenergi i Västsverige den 30-31 maj

Hushållningssällskapet anordnar en studieresa för att studera olika typer av bioenergilösningar i västra Sverige.

Resan går av stapeln 30-31 maj. Vi besöker ett flertal företag och institutioner som använder spannmål, halm, flis mm. som bränsle i sina anläggningar.

Flera olika typer av samverkanslösningar besöks, bland annat farmarenergi i Östansjö och Dals-Ed, kommunala såväl som privata anläggningar.

Anmälan till Hushållningssällskapet i Uppsala 018-56 04 00 **senast den 23: maj** 2005. För ett fullständigt reseprogram och ytterligare information, välkommen att kontakta Jacob Spangenberg, Hushållningssällskapet 018-560426. 070-2520142, jacob.spangenberg@hush.se, www.hush.se/abcd

Kursen är kostnadsfri och finansieras av svenska staten och EU.

Välkomna på ekologiska fältvandringar

Fältvandringarna arrangeras av Hushållningssällskapet, Länsstyrelsen och LRF. Aktiviteterna ingår i det svenska miljöprogrammet för jordbruket och finansieras gemensamt av Sverige och EU.

Glöm inte ta med kaffekorgen!

Tisdagen den 31 maj kl. 19.00

Familjen Mattson tog över Norr Malma Gård 1990. På gården som ägs av Uppsala Universitet drivs jordbruket med inriktning på Kravgodkända mjölkkor och rekrytering.

24 st kor av SRB finns för närvarande i produktionen. Gården är på totalt 93 hektar, fördelat på 60 hektar åker och 35 hektar betesmark. På åkermarken odlas rågvete, havre och vallfoder. Vi pratar om grovfoderproduktion och ogräs. På gården finns också 9 st hästar av rasen Connemara för tävlingsbruk och körutbildning. Mer om gården finns att läsa på www.norrmalma.se.

Vägbeskrivning: När man kommer till Norrtälje åk väg 76 mot Gävle. Efter 8 km kommer Estuna kyrka på höger sida, det blir 50 km-sträcka där. Fortsätt på väg 76. Efter 1,7 km finns en busshållplats på höger sida, stanna där om ni har bilar bakom. Sväng sedan över vägen till vänster, det står skyltar med Norr Malma, Catering, fältstation. Efter 1km är ni framme vid gården.

Torsdagen den 4 augusti kl. 19.00

Hos Torbjörn och Bengt Svensson på Säby Gård som har 65 mjölkkor som levererar ekomjolk sedan våren 1998. Gården är på väg mot 100 % ekologiskt och dessutom egenproducerat foder. Vi tar upp speciella strategier för vallskörd och rapskaka i utfodringen samt odling av oljeväxter.

Vägbeskrivning: Från motorvägen från Södertälje och söderut. Sväng av mot Järna och Katrineholm. Följ därefter skyltning mot Ytterjärna kyrka. Säby Gård ligger ca. 1 km från motorvägen.

Tisdagen den 9 augusti kl 19.00

Jörgen Åhman har ekologisk mjölkproduktion och odlar ca 100 ha åker. Vi tittar på vallar med och utan lucern, höstvetete samt lupin/korn blandsäd. Diskussion kring lupinen i utfodringen.

Vägbeskrivning: Från Norrtälje kör igenom Rimbo och vidare 6 km. Sväng hö mot Fastena kyrka. Kör 5 km, sväng hö mot Rånäs. Nästa till vä vid skylt Knutby 17. Kör ytterligare 300 m. Från Uppsala Kör 1 km förbi Gottröra-macken och sväng vä mot Fastena kyrka. Följ sedan samma beskrivning som ovan.

Fältvandringarna arrangeras av Länsstyrelsen, Hushållningssällskapet, Uppodlarna och LRF. Aktiviteterna ingår i det svenska miljöprogrammet för jordbruket och finansieras gemensamt av Sverige och EU.

Studieresa till ekologisk lamm- och nötköttsproducent på Nämndö

Onsdagen den 10 augusti kl. 13.00

Camilla Strandman och Albert Mattsson på Östanviks Gård på Nämndö producerar lamm- nötkött, grönsaker, ägg och skinnhantverk. Kött- och grönsaker är KRAV-kontrollerade sedan 1989. På gården finns 65 tackor, 9 dikor av köttras samt 150 höns. Gården arrenderas utav Skärgårdsstiftelsen och är på 25 ha åker. Det finns gott om naturbetesmark och på sommaren betar djuren även på öar runt Nämndö. Vi kommer bl. a. att diskutera förutsättningarna för att vara ekologisk lantbrukare i skärgården. Mer om gården finns att läsa på www.ostanviksgard.se.

Vi träffas på Stavsnäs brygga kl. 13,00 för gemensam färd med båt över till Nämndö. Vi beräknar att vara tillbaka till Stavsnäs senast kl. 18,00.

Vägbeskrivning till Stavsnäs: Från Stockholm, åk mot Värmdö, Gustavsberg, väg 74. Följ skyltar mot Stavsnäs brygga.

OBS! Vi vill ha en föransökan på detta besök, då vi kommer att anlita en lagom stor båt för resan t o r.

Anmäl till Lena Frank 08 –785 49 25 eller Åsa Pettersson 08- 785 41 97 (asa.pettersson@ab.lst.se) **senast den 5 augusti.**

Gårdsvandring
på temat
**”Miljösäkrat lantbruk med tvärvillkorens
verksamhetskrav”**

Onsdag 1 juni kl. 13.00 – 16.00

Kom och lär dig om nyheter i miljöbalkens regler och tolkningar angående bl.a gödselhantering med förvaring och spridning, stuka på fält, växtskyddsmedel och kemikalier, biobädd och spol-platta, avfall, vattenskyddsområde, miljösanktionsavgifter mm. Vi tar upp verksamhetskraven i tvärvillkoren och diskuterar dessa.

Vi träffas hos Ulf, Carl och Hjalmar Tesch, Kvarnibble gård
Gårdsvandringen är kostnadsfri. Ta med kaffekorg!

Miljö/djurskyddsinspektör Åsa Bergström,
Upplands-Bro kommun medverkar
Arrangörer är Bro-Bålsta Hushållningssgille och
Upplands Bro LRF-krets.

Aktiviteten bekostas av EU och staten genom Länsstyrelsen i Stockholms län inom ramen för länsmiljöprogrammet. Ansvarig ledare är Kikki Fors samt Olle Kvarnbäck om naturfrågor, båda Hushållningssällskapet.

Vägbeskrivning: Kör väg 269 (norrut från Bro eller söderut från Sigtuna), vid 4-vägs korsningen (Bålsta/Håbo-Tibble) sväng österut, mot Håbo-Tibble. Gården är den första, invid vägens vänstra sida. Se skyltning.

För ytterligare information, kontakta:
Kikki Fors, HS, tel. 018-56 04 04
eller Mats Jos, LRF, tel. 0171-417 633
Se även www.hush.se/abcd och www.lrf.se

Välkommen!

LÄNSSTYRELSEN I
STOCKHOLMS LÄN

INBJUDAN DAGS ATT STÄNGSLA?

*Vi erbjuder en **stängselkurs** som tar upp allt från gällande lagar och regler, ansvarsfrågan och taggtrådens vara eller icke vara till praktiska tips för dig som ska till att stängsla oavsett om du planerar att stängsla naturbetesmark eller vall för bete med får, nöt eller häst. Föreläsare är **Anders Råsberg**.*

Kursen erbjuds vid två tillfällen **torsdagen den 2 juni 2005**.
13.00-16.00 i Estuna Bygdegård (Norrtälje k:n) och
18.30-21.30 i Hölö församlingshem (Södertälje k:n)

**Detaljerat program och vägbeskrivning skickas ut efter anmälan. Sista anmälningsdag är den 19 maj. Anmälan görs till
Hanna Williamsson 08-785 49 38 eller
Åsa Pettersson 08-785 41 97**

Kursen är kostnadsfri för deltagarna och finansieras av EU och Svenska staten gemensamt.

LÄNSSTYRELSEN I
STOCKHOLMS LÄN

LÄNSSTYRELSEN
Västmanlands län

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Varmt välkommen till en tematräff om Hästen och betesmarken

Onsdagen den 8 juni kl. 15,00 – ca 20,00
Övergrans Jordbruk, Bålsta

Innehåll

- Gårdspresentation
- Hästar är bra för naturbetesmark – Länsstyrelsen
- Naturbetesmark är bra för hästen – Lantbrukare med hästuppfödning
- Betets näringsvärde- Linda Kjellberg, Strömsholm
- Parasiter och betesplanering
- Betesförmedling, hantering och säkerhet på betet – Titti Jöngren LRF
- Natur- och kulturvandring
- Demonstration av restaureringsarbete med häst av Johnny Nord och Tom Meurling

Dessutom är några företag inbjudna att visa sina produkter.

Kaffe och enklare förtäring kommer att finnas till försäljning.

Anmälan

Senast fredagen den 27/5. Detaljerat program och vägbeskrivning skickas ut efter anmälan!

Anmälan görs till:

Länsstyrelsen i Stockholms län: Lena Frank 08 –785 49 25

Lena.frank@ab.lst.se

Länsstyrelsen i Uppsala län: Kristina Ottosson 018- 19 53 86

Kristina.ottosson@c.lst.se

Länsstyrelsen i Västmanlands län

Annsophie Holmlund, 021-19 50 24,

lantbruk@u.lst.se.

Arrangemanget är ett samarbete mellan KULM 1 och KULM 4, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala och Västmanlands län och är kostnadsfri för dig och finansieras av EU och svenska staten. Förtäring betalar du själv för.

Ekologiskt vallfoder till häst
Tisdagen 23 aug 2005
kl 09.00–15.30
Ultuna, Uppsala

Mål

Målsättningen är att deltagarna efter kursdagen självständigt ska kunna välja odlingsmaterial och utforma skördestrategi för produktion av vallfoder med önskad kvalitet till olika kategorier av hästar. Kursen ges i form av föreläsningar och övningar både i fält och på sal där diskussioner spelar en viktig roll.

Innehåll

- Vallväxtmaterialets egenskaper och krav på miljö
- Hästens näringsbehov och fodersmältning
- Kvalitetsstyrning av vallfoder till häst.
Att välja fröblandning – gruppövning
- Vallväxtmaterialet i fält – övning

Medverkande

Nilla Nilsson-Linde, Fältforskningsenheten, SLU
Cecilia Müller, Inst. för husdjurens utfodring och vård, SLU

Begränsat deltagarantal. Anmälan **senast 12 augusti** till
Nilla Nilsson-Linde, Nilla.Nilsson-Linde@ffe.slu.se,
tel. 070-662 74 05 eller
Åsa Pettersson, Asa.Pettersson@ab.lst.se,
tel. 08-785 41 97

Välkommen med din anmälan!

SLU
Upplands Vallförening

Kursen är kostnadsfri för deltagarna och finansieras av EU och Svenska staten gemensamt.

Studieresa till Hälsingland

med temat

Landsbygdsturism och småskalig livsmedelsförädling

Länsstyrelsen i Stockholm kommer i samarbete med länsstyrelsen i Västmanland att arrangera en studieresa upp till Hälsingland **i mitten av juni**.

Vi kommer att fara vägen upp via Gysinge, vidare till Bollnäs, Järvsö, Delsbo och sen neråt längs kusten tillbaka till Stockholm. Detaljerat program kommer så snart det är färdigställt att läggas ut på vår hemsida www.ab.lst.se, klicka dig vidare till lantbruk och aktuella kurser och resor.

Resan är två dagar och det enda du betalar för är kost och logi, resten står länsstyrelserna för.

Ta chansen att åka med upp till de hälsingska skogarna, bergen och gårdarna för att se hur de tar tillvara omgivningarna och kulturen för att utveckla sin landsbygdsturism och sin småskaliga livsmedelsförädling!

Anmäl intresse för resan, eller ställ frågor till
Christer Yrjas, 08 - 785 49 12

Trädvårdskurs

Hushållningssällskapet anordnar
**tredagarskurs i beskärning och
vård av träd.**

Två dagar är teoretiska med kunskaper om vad som händer i träden i samband med beskärning, beskärningstidpunkter m.m.

Del i detta är även hur denna typ av tjänster säljs till tex kommuner, inhyrning av Skylift m.m..

En praktiktigdag är vi uppe i träd och sågar under sakkunnig ledning.

Teoridagar: 1 juni och 9 juni (prel. i Märsta),
Praktiktigdag : 24 augusti .

Anmälan senast 17 maj till Hushållningssällskapet
018- 56 40 00.

Frågor, synpunkter eller funderingar? Kontakta trädgårdsrådgivare/
kursansvarig Ann-Catrin Thor tel. 018- 56 04 14, a-c.thor@hush.se

Ekologisk spannmålsodling och förädling av spannmål, studieresa till Finland 14-17 juni 2005

Ta chansen att följa med på en intressant resa till Finland där vi kommer att titta på ekologisk spannmålsodling och viss förädling av densamma. Hur jobbar de i Finland, hur ser de på sin produktion, vad skiljer oss åt och vilka likheter har vi mellan Sverige och Finland?

Vi åker med färja från Stockholm den 14:e juni på kvällen och anländer Åbo på morgonen, där en buss väntar som tar oss vidare mot trakten av Ekenäs.

Första dagen kommer vi att besöka 2-3 gårdar nära Ekenäs. Första stoppet blir hos Mattias Bäckström, spannmål och köttdjur och därefter åker vi till en gård till, inte klart vilken. Eftermiddagen inleder vi med ett besök på Bakkers bageri i Ekenäs och därefter åker vi vidare till Tomas och Barbara Alm på Mörby gård, spannmål, köttdjur, gårdsbutik. Middag äter vi i trakten av Ekenäs och övernattningen blir i Ekenäs.

Dag två fortsätter vi med att först besöka Svartå kvarn i Svartå och efter det drar vi förhoppningsvis vidare till Suomusjärvi för att besöka Birkkala Gård där de odlar och förädlar Speltvete. Sista besöket blir hos Magnus Selenius som tillämpar plöjningsfri odling. Därefter åker vi sista biten in till Helsingfors och tar båten tillbaka till Sverige kl. 17. På båten smälter vi intrycken från resan och passar på att njuta av vad smörgåsbordet har att erbjuda. Vi är åter i Stockholm på morgonen den 17:e juni.

Resan finansieras av svenska staten och EU och det enda ni betalar för är kost och logi, vilket beräknas till strax över 2000 kr.

Anmälan görs till Christer Yrjas eller Åsa Pettersson på telefonnummer 08- 785 40 00 eller via e-post christer.yrjas@ab.lst.se
senast den 10 maj!

Bli en säkrare leverantör – kurs i HACCP

Två nyckelord i dagens livsmedelsproduktion är säkerhet och kvalitet. Det ställs högre och högre krav på producenter med avseende på produktens konsumtionssäkerhet och kontroll av tillverkningsprocessen. De flesta grossister kräver idag att leverantörerna har en HACCP-plan och mycket tyder på att det även kommer att bli ett lagkrav i framtiden.

Under hösten kommer länsstyrelsen i samarbete med Livstek att erbjuda en kurs för dig som vill bli en säkrare leverantör. Tyngdpunkten i kursen kommer att ligga på HACCP, ett program för egenkontroll av tillverkningsprocessen (riskanalys och kritiska punkter). Tanken är att varje deltagande företag skall arbeta fram en egen HACCP-plan under kursens gång. Vi kommer också att gå igenom logistik, kyltransporter och märkning av livsmedel. En av träffarna kommer att bestå i ett besök på en livsmedelsmessa.

Under kursen kommer vi att gå igenom:

- Flödesschema
- Riskanalys
- Kritiska kontrollpunkter
- Kritiska gränsvärden, åtgärder och övervakning
- Dokumentation
- Validering, verifiering och revision
- Logistik, kyltransporter
- Märkning av livsmedel

Kursen består av fyra kvällsträffar och en dag på livsmedelsmessa. **Kursstart i slutet av augusti och kursen håller på fram till oktober** med hemarbete mellan kurstillfällena. Kursen kommer att ges i trakten av Vallentuna/Rimbo. **Anmälan** görs till Christer Yrjas på telefon 08-785 49 12 eller via e-post christer.yrjas@ab.lst.se.

Sista anmälningsdag är 10:e augusti, men vänta inte för länge med att anmäla ditt företag, för kursen är begränsad till 10 deltagande företag! Vid fulltecknad kurs kommer prioritering bland företagen att göras.

Kursen är kostnadsfri och finansieras av Svenska staten och EU.

Lantbruksenheten

Vx 08-785 40 00

Fax 08-650 77 40

Telefonlista med direktnummer

Emmervall Jan	Lantbruksdirektör	785 49 07
Andersson Webrink Lena	Förprovning djurstallar, Lantbruksinfo	785 49 36
Viveka Appeltoft	EU-stöd	785 49 33
Bingham Jim	Kontrollansvarig, EU-stöd, SAM Internet	785 49 30
Carlsson Lars	Företagsekonomi, Strukturstöd	785 49 28
Florman Anna-Karin	Husdjur, Djurbidrag, EU-stöd	785 42 37
Frank Lena	Registrator, kursanmälningar	785 49 25
Hammarbäck Peter	Strukturstöd, Våtmarker och småvatten	785 49 31
Karlsson Pär	Restaurering betesmarker, Åtgärdsplaner	785 49 40
Larsson Anders	EU-stöd	785 49 14
Larsson Iris	Blockkartor, EU-stöd	785 49 18
Nigell Kristina	Återkrav, EU-stöd	785 49 32
Norén Cecilia	EU-stöd	785 49 11
Pettersson Åsa	Djurfrågor, KULM*	785 41 97
Sjöstrand Christina	Strukturstöd, Ekonomi, Lån	785 49 09
Strömberg Maria	EU-stöd	785 53 21
Svensson Måns	Åtgärdsplaner	785 49 13
Svensson Sven-Erik	Fastighetsfrågor, Strukturstöd	785 49 04
Tykesson Johannes	EU-stöd, SAM Internet	785 49 20
Williamsson Hanna	Restaurering betesmarker, Åtgärdsplaner	785 49 38
Yrjas Christer	Stallgödselfrågor, Skydd av miljö känsliga områden, Landsbygdsutveckling, Bifrågor	785 49 12
Åkerström Rose-Mari	EU-stöd	785 49 37

Tjänstlediga: Carlsson Cathrine, Pia Stålnacke

*) KULM=KompetensUtveckling av Lantbrukare inom Miljöområdet

*Till Jordbrukarna i
Stockholms län*

POSTENS
GRUPPFÖRSÄNDELSE

På väg mot betet...

Foto: Åsa Pettersson

Adress:

Lantbruksenheten
Länsstyrelsen i Stockholm
Hantverkargatan 29, Box 22 067
104 22 Stockholm, Sverige
Tel: 08 - 785 40 00 (vxl)
Fax: 08 - 650 77 40

Besök vår hemsida på Internet! www.ab.lst.se